

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ МУЗЕЮ
УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ
ТА МУЗЕЇВ МІСТА КІЄВА У
ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ СЛУХАЧІВ

Михайло БАДЮК, Ірина ПАСЬКО, Валерій СОЛЯРИК

Українська військово-медична академія, м. Київ (Україна)

badiuk@ukr.net; irinapasko@ukr.net; solyarikw@gmail.com

ON THE QUESTION OF THE USE OF THE MUSEUM
OF THE UKRAINIAN MILITARY MEDICAL ACADEMY
AND MUSEUMS OF THE CITY OF KYIV IN
MILITARY-PATRIOTIC EDUCATIONAL EDUCATION

Mykhailo BADIUK, Iryna PASKO, Valeriy SOLYARIK

Ukrainian Military Medical Academy, Kiev (Ukraine)

https://orcid.org/0000-0002-2995-0910

Mykhailo Badiuk, Iryna Pasko, Valeriy Solyarik. On the question of the use of the museum of the Ukrainian military medical academy and museums of the city of Kyiv in military-patriotic education. Abstract. The creation of the military medical museum of the UVMA and the organization of a comprehensive study of the history of military medicine strengthened the scientific and cultural potential of the educational institution, created an atmosphere of involvement of the UVMA staff in the centuries-old traditions of military medicine in Ukraine, and gave a new impetus to the military and patriotic education of students. In addition, the creation of the museum made it possible to strengthen the representative functions of UVMA, create an additional factor of successful communication and establishment of business and professional contacts with colleagues in Ukraine and abroad, contributed to the organization of a meaningful cultural program for the stay of various delegations and individual officials at the academy. Museums of military and military medical educational institutions acquire special importance in the conditions of a full-scale war of the Russian Federation against Ukraine. The demand is put forward to them to truthfully reflect the military resistance of Ukraine for the preservation of its own state independence, which began in 2014, by various museum means. With the help of photo and video materials, documents, fragments of weapons, transformed into museum exhibits, it is necessary to depict the long, exhausting, tragic and at the same time heroic struggle of the Armed Forces of Ukraine, which turned into a national war of Ukraine against Russian aggression from February 24, 2022. **Relevance of research.** In accordance with the current legislation of Ukraine, the educational process carried out in educational institutions combines three components: the educational process, the scientific process and the educational process. The educational process, as an important integral component of the educational process, is aimed at forming in those who study patriotism, respect for the state language and state symbols of Ukraine, a careful attitude to national, historical, cultural values, the cultural heritage of the Ukrainian people, the need in case of need to protect the sovereignty and territorial integrity of Ukraine. This direction of educational activity acquires special importance in the conditions of a full-scale war between the Russian Federation and Ukraine. The valuable experience of the organization of medical support of the Armed Forces (AF) of Ukraine during the years of armed resistance to the military aggression of the Russian Federation should be highlighted in a museum exhibition. The need for military-patriotic education is determined by the requirements that the state and society apply to servicemen, the Military Oath and the Statutes of the Armed Forces of Ukraine. Activities of military and patriotic education in higher military educational institutions of the Armed Forces of Ukraine are carried out in the format of lectures, discussions, meetings with veterans, organization of thematic exhibitions, museum expositions. **The purpose of the study** is aimed at a comprehensive analysis of materials that highlight the specific results of using the museum of the Ukrainian Academy of Sciences and the museums of the city of Kyiv in the military and patriotic education of students. **Materials and methods.** The information base of the article consists of materials that highlight the impact of military-patriotic education activities on students of UVMA (excursions to museums of UVMA and the city of Kyiv, meetings with veterans of the medical service of the Armed Forces of Ukraine, prominent Ukrainian public and cultural figures, leaders and members of foreign delegations of military medical services NATO member countries, etc.). Current visual content (photo materials) is attached. The article uses general scientific methods - analysis-synthesis and special historical methods: historical-systemic and biographical.

Keywords: *military medical museum, museums of higher military institutions, military medicine, history of military medicine of Ukraine, organization of medical support for the armed forces.*

Вступ. Українська військово-медична академія (УВМА) – є єдиним в Україні вищим військово-навчальним закладом післядипломної освіти та науково-методичним центром, який здійснює ефективну і цілеспрямовану освітню, наукову, науково-технічну, інноваційну і виховну діяльність, проводить заходи матеріально-технічного, морально-психологічного, інформаційного та інших видів всебічного забезпечення на основі кращих традицій національної військово-медичної

освіти¹. Окрім систематизованих знань, умінь і практичних навичок у професійній сфері, УВМА формує у слухачів світоглядні та громадянські якості, морально-етичні цінності та інші компетентності, необхідні для забезпечення потреб медичних служб Сил оборони України². З моменту створення УВМА, та в процесі її формування, становлення і подальшого функціонування, командуванням академії приділялася значна увага всім складовим освітнього процесу, в тому

¹ Klishevych B.A., Savytskyi V.L. Ukrainiska viiskovo-medychna akademiia (do 20-richnytsi stvorennia Akademii) [Ukrainian Military Medical Academy (to the 20th anniversary of the Academy)], Kyiv: UMMA, 2013, 564 p. [in Ukrainian].

² Ministerstwo obrony Ukrainy [Ministry of Defense of Ukraine], URL: [www://uwma.mil.gov.ua/ #Geneal/ttml](http://www://uwma.mil.gov.ua/#Geneal/ttml) [in Ukrainian].

числі й військово-патріотичному вихованню слухачів, як його виховній складовій³. Зважаючи на те, що у системі військово-патріотичного виховання майбутніх офіцерів ЗС України важливе місце належить військовим музеям та музеям (кімнатам) бойових традицій вищих військових навчальних закладів, невдовзі після створення УВМА нагальним стало питання щодо створення власного музею.

Актуальність дослідження. У відповідності до чинного законодавства України освітній процес, що проводиться у закладах освіти, об'єднує три складові: навчальний процес, науковий процес та виховний процес⁴. Виховний процес, як важлива невід'ємна складова освітнього процесу, спрямований на формування у тих, хто навчається патріотизму, поваги до державної мови та державних символів України, дбайливого ставлення до національних, історичних, культурних цінностей, культурного спадку Українського народу, необхідності у разі потреби захищати суверенітет та територіальну цілісність України⁵. Особливого значення цей напрямок освітньої діяльності набуває в умовах повномасштабної війни РФ проти України. Цінний досвід організації медичного забезпечення Збройних Сил (ЗС) України в роки збройного опору воєнній агресії РФ має бути висвітлений в музейній експозиції. Необхідність військово-патріотичного виховання обумовлюється тими вимогами, які ставляться до військовослужбовців державою і суспільством, Військовою присягою і Статутами ЗС України⁶. Заходи військово-патріотичного виховання у вищих військових навчальних закладах ЗС України здійснюються у форматі лекцій, бесід, зустрічей з ветеранами, організації тематичних виставок, музейних експозицій⁷.

Мета дослідження спрямована на комплексний аналіз матеріалів, які висвітлюють конкретні результати використання музею УВМА та музеїв міста Києва у військово-патріотичному вихованні слухачів.

Виклад основного матеріалу. Українська військово-медична академія (УВМА) – є єдиним в Україні вищим військово-навчальним закладом післядипломної освіти та науково-методичним центром, який здійснює ефективну і

цілеспрямовану освітню, наукову, науково-технічну, інноваційну і виховну діяльність, проводить заходи матеріально-технічного, морально-психологічного, інформаційного та інших видів всебічного забезпечення на основі кращих традицій національної військово-медичної освіти. УВМА здійснює підготовку фахівців тактичного рівня (ТР) лікарів-спеціалістів та провізорів-спеціалістів шляхом очного навчання та підготовку фахівців оперативного-тактичного рівня (ОТР) очної та заочної форми навчання із числа військовослужбовців за контрактом офіцерського складу медичної служби (Рис. 1).

У відповідності до вимог наказу МО України від 10.07.2019 р. №374 “Про затвердження Інструкції з організації діяльності військових музеїв, музеїв (кімнат) бойових традицій у ЗС України”, безпосередню діяльність музею організовує керівник музею в межах повноважень, визначених законодавством України. Керівництво діяльністю музеїв здійснюють командири (начальники) частин (закладів), у підпорядкуванні яких ці музеї знаходяться. Вони повинні сприяти комплектуванню музейних зібрань, експозиційному, фондовому, виставковому та іншим основним напрямкам діяльності музеїв⁸. Засновник і перший начальник УВМА доктор медичних наук, професор генерал-лейтенант медичної служби Пасько В.В. (1946-2014 рр.) приділяв велику увагу цьому напрямку роботи. Він особисто опікувався створенням музею та подальшим його розвитком і використанням у освітньому процесі в УВМА⁹.

Під його провідом та участю відбувалося й комплектування музейних зібрань академії. Групою науковців УВМА була розроблена та затверджена наукова концепція Військово-медичного музею (ВММ)¹⁰ академії, та підготовлений довідник-показчик архівних матеріалів “Військова медицина в Україні”¹¹. Наступним етапом було розроблення та затвердження штату музею академії, підбір співробітників. Проблема адекватного відтворення історії військової медицини в Україні є надзвичайно актуальною. Адже військова медицина є важливою складовою загальнодержавної системи охорони здоров'я, а медичне забезпечення є

³ Klishevych B. A., Savytskyi V. L. *Ukrainska viiskovo-medychna akademiia (do 20-richnytsi stvorennia Akademii)* [Ukrainian Military Medical Academy (to the 20th anniversary of the Academy)], Kyiv: UMMA, 2013, 564 p. [in Ukrainian].

⁴ Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. №1556-VII [On higher education: Law of Ukraine of 01.07.2014 № 1556-VII], [Elektronnyi resurs], URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/\(1556-18\)](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/(1556-18)); Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII [On education: Law of Ukraine], *Holos Ukrainy*, 2017, 27 veres. (№ 178–179), P. 10–22 [in Ukrainian].

⁵ Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII [On education: Law of Ukraine of 05.09.2017 № 2145-VIII], *Holos Ukrainy*, 2017, 27 veres. (№ 178–179), P. 10–22 [in Ukrainian].

⁶ Dorokhov M. S. “Aktualni pytannia viiskovo-patriotichnoho vykhovannia viiskovosluzhbovtziv Zbroinykh Syl Ukrainy: dosvid ta problemy” [Current issues of military-patriotic education of servicemen of the Armed Forces of Ukraine: experience and problems], *Zbirnyk naukovykh prats Viiskovoho instytutu Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka* [Collection of scientific works of the Military Institute of the Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyiv, VIKNU, 2010, Vol. N 26, P. 195–205 [in Ukrainian].

⁷ Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 10.07.2019, N 374 “Pro zatverdzhennia Instruktсии z orhanizatsii diialnosti viiskovykh muzeiv, muzeiv (kimnat) boiovykh tradytsii u Zbroinykh Sylakh Ukrainy” [Order of the Ministry of Defense of Ukraine dated 10.07.2019 № 374 “On approval of the Instruction on the organization of military museums, museums (rooms) of military traditions in the Armed Forces of Ukraine”], *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy* [Official Gazette of Ukraine], 27.08.2019, N 65, P. 81, Statia 2244, kod aktu 95559/2019; Pashkova O. O. “Rol viiskovykh muzeiv u viiskovo-patriotichnomu vykhovanni kursantiv vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladiv v umovakh zbroinoi ahresii proty Ukrainy” [The role of military museums in the military-patriotic education of cadets of higher military educational institutions in the conditions of armed aggression against Ukraine], *Voienno-istorychnyi visnyk* [Military-Historical Bulletin], Vol. 38, N 4, 2020, P. 238–244 [in Ukrainian].

⁸ Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 10.07.2019 N 374 ..., op. cit.

⁹ Pasko V. V. *Pid zirkoiu y tryzubom. Notatky ukrainskoho henerala* [Under the star and the trident. Notes of the Ukrainian general], Kyiv, Yaroslaviv Val, 2019, 456 p. [in Ukrainian].

¹⁰ Levchenko F. M., Maskin S. M., Meshcheriak O. M., Pasko I. V. “Rozrobka kontseptsii rozvytku ta formuvannia nauково-informatsiinykh zasad diialnosti Viiskovo-medychnoho muzeiu Ukrainskoi viiskovo-medychnoi akademii” [Development of the concept of progress and formation of scientific and information bases of activity of the Military Medical Museum of the Ukrainian Military Medical Academy. State registration № 0199U000792 for 1999], *Derzhavnyi reiestratsiinyi № 0199U000792*, 1999 r. [in Ukrainian].

¹¹ Pasko I. V. *Viiskova medytsyna v Ukraini. Dovidnyk-pokazhchyk arkhivnykh materialiv* [Military medicine in Ukraine. Directory of archival materials], UMMA, Kyiv, 2001, 112 p. [in Ukrainian].

Рис. 1. Науково-педагогічні працівники кафедри організації медичного забезпечення ЗС УВМА (в центрі зліва направо: проф. Бібік Т.А., доц. Солярник В.В., заст. начальника кафедри, полковник медичної служби, доц. Козачок В.Ю.) з групою офіцерів ОТР. Серед слухачів – полковник медичної служби Остащенко Т.М. (третя праворуч), випускниця УВМА, а нині – Командувач Медичних сил ЗСУ і перша жінка-командувач окремого роду сил в історії ЗСУ, а також перша жінка - генерал-майор медичної служби. Київ, 2020 р.

невід’ємною складовою діяльності ЗС України в сучасних умовах. Тому вивчення особливостей формування і розвитку військової медицини на історичних українських землях має важливе не тільки наукове, але й історично-політичне значення¹². Особливого значення музеї військових і військово-медичних навчальних закладів набувають в умовах повномасштабної війни рф проти України. В експозиції музею ця війна і самовіддана робота військових медиків з врятування життів поранених та відновлення здоров’я покалічених воїнів має бути висвітлена правдиво і у повному обсязі. Не можна допустити, щоб були втрачені або забуті імена військових лікарів, які, ризикуючи власним життям, як і українські військові на передовій, самовіддано працювали у військових мобільних госпіталях Маріуполя і Северодонецька, в стабілізаційних пунктах під Бахмутом і Соледаром, лікарсько-сестринських бригадах під Попасною і Вугледаром та інші.

Також треба всебічно розкрити дуже складне, але послідовне і системне перетворення Медичних сил (МС) ЗС України на провідний загін медичної служби держав-членів НАТО. Цінний досвід організації медичного забезпечення ЗС України в роки збройного опору воєнній агресії рф має бути використаний не лише для удосконалення і остаточного переведення на стандарти НАТО МС ЗС України, але й військово-медичною службою наших союзників і партнерів. Цей практичний досвід акумулює результати засвоєння і застосування принципово нових методів і технологій у хірургічному лікуванні бойової травми; опанування діагностикою і лікуванням широкого спектру уражень при застосуванні новітніх зразків зброї; організацію лікувально-евакуаційних і логістичних заходів за стандартами НАТО.

На відміну від друкованих видань, де основним інформаційним засобом є текст з вельми обмеженою

кількістю ілюстрацій, структура музейної експозиції дозволяє використовувати великий масив фото- і документальних матеріалів, різноманітних експонатів. Крім того, технічне оснащення сучасного музею дозволяє використовувати відео-ресурси та інші інноваційні технології.

Метою створення ВММ УВМА було не тільки збереження та висвітлення наукових досягнень, традицій і раритетів цього першого і єдиного у своєму роді в Україні навчального закладу, але насамперед започаткування системних і комплексних досліджень військової медицини – від появи перших спеціальних знань щодо лікування поранених в античну добу до сучасного періоду діяльності військово-медичної служби в Україні. Це дозволило розкрити здобутки вітчизняної військової медицини, внесок українських військових лікарів у розвиток медичної освіти і науки в Україні та за кордоном¹³. Створення музею варто розглядати як окремий, спеціальний напрямок пропаганди української історії, багатовікових традицій українського війська та військової медицини¹⁴. Після проведеної підготовчої роботи, спочатку в тимчасовому приміщенні, а потім у відремонтованому і спеціально обладнаному виставковому залі було створено постійну музейну експозицію. І в грудні 2001 р., у присутності керівництва військово-медичної служби ЗС України, науково-педагогічних працівників (НПП) академії і почесних гостей, в урочистій обстановці Міністр охорони здоров’я України Ю.В. Поляченко та начальник УВМА генерал-лейтенант медичної служби В.В. Пасько перерізали символічну стрічку і музей було відкрито (Рис. 2).

В урочистостях, присвячених відкриттю музею УВМА також прийняли участь деякі відомі вітчизняні громадські і культурні діячі, в тому числі популярний актор театру і кіно, народний артист В.Ф. Степанов, відомий подвижник медицини та мистецтва, Заслужений діяч науки і техніки України, Заслужений художник України, доктор медичних наук, професор А.П. Радзіховський та ін. (Рис. 3).

Екскурсії в музеї УВМА проводилися для різних категорій відвідувачів: НПП, слухачів факультету підготовки військових лікарів, військових лікарів, які прибули для навчання на факультеті перепідготовки і підвищення кваліфікації, студентів Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця, членів різноманітних делегацій та окремих офіційних осіб (Рис. 4).

В приміщенні музею періодично влаштовувались тематичні художні виставки відомих українських художників. Так, свій творчий доробок продемонстрував відомий художник-живописець і військовий Кость Чепіга. Частина своїх робіт, після завершення вернісажу, автор люб’язно подарував академії (Рис. 5).

Важливим напрямком роботи музею були організація і проведення зустрічей різноманітних іноземних делегацій та окремих офіційних осіб. Співпраця УВМА з медичними службами ЗС країн-учасників НАТО та інших країн розпочалася ще з моменту її створення. Так, в історії УВМА є досвід співпраці з медичними службами та закладами підготовки військово-медичних кадрів ЗС США, Німеччини, Туреччини, Італії, Нідерландів, Польщі, Болгарії, Румунії, Угорщини, Білорусії, Молдови, Естонії, Латвії, Литви, Китаю.

¹² Pasko I. V. “Metodolohichni problemy stvorennia muzeiu viiskovoi medytsyny Ukrainy” [Methodological problems of creating a museum of military medicine of Ukraine], *Viiskova medytsyna Ukrainy* [Military Medicine of Ukraine], 2001, Vol.1, N 2, P. 95–99 [in Ukrainian].

¹³ Ibidem.

¹⁴ Fomenko L. K. “Sotsiokulturna transformatsiia medychnoho znannia (metodolohichniy analiz)” [Sociocultural transformation of medical knowledge (methodological analysis)], *Filosofski pytannia pryrodoznavstva ta tekhniki* [Philosophical issues of science and technology], Avtoreferat dysertatsii kandydata filosofskykh nauk: 09.00.08, Kyiv, 1995, 24 p. [in Ukrainian].

Рис. 2. Міністр охорони здоров'я України Ю.В. Поляченко та начальник УВМА генерал-лейтенант медичної служби В.В. Пасько перерізають стрічку під час урочистого відкриття музею УВМА. Київ, 2001 р.

Рис. 3. Актор В.Ф. Степанов, Міністр охорони здоров'я України Ю.В. Поляченко, начальник УВМА генерал-лейтенант медичної служби В.В. Пасько та професор А.П. Радзіховський (зліва направо) біля експонатів музею УВМА. Київ, 2001 р.

Рис. 4. Доцент І.В. Пасько проводить екскурсію з групою офіцерів в музеї УВМА. Київ, 2001 р.

Цікавою була зустріч НПП та слухачів УВМА з радником з питань України Міністерства Оборони США, радником з питань оборони Верховної Ради України генерал-майором у відставці армії США (United States Army) Миколою Кравців. Українець за походженням, чиї батьки у 1937 р. вимушено емігрували до США, оглянувши експозиції музею та чудово спілкуючись українською мовою, розповів про свій життєвий шлях, службу на посаді командувача 3-ї піхотної дивізії США та участь у В'єтнамській війні упродовж двох термінів перебування (Рис. 6).

Перебуваючи з офіційним візитом в Україні делегація військових медиків Туреччини, в період з 26.06 по 01.07.2000 р., відповідно до програми перебування відвідала УВМА. Члени делегації та її керівник - начальник медичного управління Генерального штабу (ГШ) ЗС Туреччини генерал-майор медичної служби Метін Денлі, мали робочу зустріч з керівництвом УВМА, НПП та слухачами, ознайомилися з роботою кафедр та відвідали музей УВМА (Рис. 7).

Делегацію Військово-медичної академії ЗС Болгарії, у складі професора полковника П. Петрунова і професора полковника А. Петкова, як фахівців у галузі радіаційної медицини, особливо зацікавила експозиція музею, присвячена участі співробітників УВМА у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (Рис. 8).

Особливо теплою була зустріч з делегацією, очолюваною начальником військово-медичної служби ЗС Республіки Молдова полковником Михаїлом Писла, який навчався разом з заступником начальника УВМА полковником медичної

Рис. 5. Генерал-майор медичної служби М.П. Бойчак, генерал-лейтенант медичної служби В.Я.Білий, художник Кость Чепіга, генерал-лейтенант медичної служби В.В.Пасько та генерал-майор медичної служби В.В. Вороненко (зліва направо) під час відкриття виставки картин художника в музеї УВМА. Київ, 2001 р.

служби В.В. Соляриком ще у радянські часи. В ході офіційного візиту до України, відвідавши УВМА, керівник та члени молдовської делегації ознайомилися також з експозицією музею (Рис. 9).

Надзвичайно цікаво пройшла зустріч НПП та слухачів УВМА з офіційною делегацією II-го Військово-медичного університету Народнo-визвольної армії Китайської Народної Республіки. Специфічні східні культурні, ментальні, релігійні підходи до всіх сфер життя і професійної діяльності відрізняються від наших, європейських, але китайські колеги також дуже відповідально й дбайливо відносяться до своєї багатовікової історичної і культурної спадщини (Рис. 10).

Важливою формою військово-патріотичного виховання слухачів УВМА були організація та проведення зустрічей з ветеранами різних поколінь, а також з представниками ветеранських організацій збройних формувань, які боролися в різні періоди історії за незалежність України на її історичних теренах. Надзвичайно цікавою була одна із таких зустрічей, яка викликала жваву дискусію при обговоренні питань, що розглядалися. На зустріч були запрошені ветерани Другої світової війни, яких доля розкидала по різних протидіючих таборих, по різні боки лінії фронту, але всі вони визволяли Україну та боролися за її свободу, правда, виходячи із своїх тодішніх поглядів на перебіг подій та життєвих переконань. Були запрошені боєць радянської армії СРСР у роки Другої

Рис 6. Генерал-майор у відставці армії США Микола Кравців ознайомлюється з експонатами музею УВМА. Київ, 2000 р.

Рис 7. Начальник медичного управління ГШ ЗС Туреччини генерал-майор медичної служби Метін Денлі під час відвідування музею УВМА. Київ, 2000 р.

Рис 8. Делегація Військово-медичної академії ЗС Болгарії у складі професора полковника П. Петрунова (ліворуч) і професора полковника А. Петкова (другий зліва) оглядають експозиції музею УВМА. Київ, 2000 р.

світової війни, а на момент зустрічі - професор кафедри воєнного мистецтва Національної академії оборони України генерал-майор у відставці М.О. Тараненко та В.С. Кук (псевдо: "Василь Коваль", "Юрко Леміш", "Ведмідь") - генерал-хорунжий, головнокомандувач УПА з 1950 р. (після загибелі Романа Шухевича). У 1954 р. був взятий у полон військами МДБ СРСР та без вироку суду провів у в'язницях 6 років. У цій, без перебільшення, історичній зустрічі також прийняли активну участь двоє з понад 160 тис. українців, які були учасниками радянсько-афганської війни (1979-1989 рр.) - генерал-лейтенант медичної служби Пасько В.В. та Герой Радянського Союзу полковник у

відставці Гринчак В.І., який у кровопролитних боях зазнав важкого поранення, в результаті якого втратив обидві ноги, але за часів незалежної України продовжує проводити активну військово-патріотичну роботу серед молодого покоління патріотів України (Рис. 11).

Окрім власного музею у професійній підготовці слухачів УВМА активно використовуються музеї міста Києва, які містяться в історичній частині столиці у будівлях - пам'ятках архітектури. Це, насамперед, Національний музей медицини України, який міститься у будівлі колишнього Анатомічного театру¹⁵, а також Національний військово-історичний музей України (Рис. 12), Аптека-

Рис. 9. Начальник медичної служби ЗС Республіки Молдова полковник М. Писла оглядає експонати в музеї УВМА. Київ, 2001 р.

Рис 10. Генерал-лейтенант медичної служби В.В.Пасько та полковник медичної служби В.В. Солярник з представницею II-го Військово-медичного університету Народно-визвольної армії Китайської Народної Республіки. Київ, 2002 р.

Рис 11. Генерал-майор у відставці М.О. Тараненко, В.С. Кук, Герой Радянського Союзу Гринчак В.І. та генерал-лейтенант медичної служби Пасько В.В. (зліва направо) на зустрічі з ветеранами. Київ, 2001 р.

музей на Подолі (Рис. 13) та Київський меморіальний будинок-музей М.О. Булгакова (Рис. 14). З метою вивчення героїчної фахової діяльності цивільних і військових медиків у подоланні трагічних наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, заняття проводяться також у Національному музеї "Чорнобиль". Заняття в музеях зі слухачами тактичного і оперативно-тактичного рівнів УВМА проводяться відповідно до тематики лекцій з навчальної дисципліни "Історія військової медицини" (Рис.15, 16).

Висновки. Створення військово-медичного музею УВМА і організація комплексного дослідження історії військової медицини посилило науковий та культурний потенціал навчального закладу, створило атмосферу причетності колективу УВМА до багатовікових традицій військової медицини в Україні, та дало новий поштовх у військово-патріотичному вихованні слухачів. Окрім того, створення музею дозволило посилити репрезентативні функції УВМА, створити додатковий чинник успішного спілкування та налагодження ділових професійних контактів з колегами в Україні та за кордоном, сприяло організації

змістовної культурної програми перебування в академії різноманітних делегацій та окремих офіційних осіб. Особливого значення музеї військових і військово-медичних навчальних закладів набувають в умовах повномасштабної війни рф проти України. До них висувається вимога правдивого відображення різноманітними музейними засобами воєнного опору України за збереження власної державної незалежності, яке розпочалося у 2014 році. За допомогою фото- і відеоматеріалів, документів, фрагментів озброєння, перетворених на музейні експонати, необхідно відобразити тривалу, виснажливу, трагічну і водночас героїчну боротьбу ЗС України, яка перетворилася з 24 лютого 2022 року на всенародну війну України проти російської агресії. В експозиції самовіддана робота військових медиків з врятування життів поранених та відновлення здоров'я покалічених воїнів має бути висвітлена правдиво і у повному обсязі.

Бадюк Михайло – доктор медичних наук, професор, заслужений працівник охорони здоров'я України.

Badiuk Mykhailo – MD, professor, Honored Health Worker of Ukraine.

Пасько Ірина — кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри організації медичного забезпечення ЗС УВМА, м. Київ, Україна. Коло наукових інтересів:

Pasko Iryna — PhD (Hist), Associate Professor of department of Armed Forces Medical Organization of Ukrainian Military Medical Academy.

Солярник Валерій — кандидат медичних наук, доцент, професор кафедри організації медичного забезпечення ЗС УВМА, м. Київ, Україна.

Solyarik Valeriy — PhD (Med), Associate Professor, Professor of department of Armed Forces Medical Organization of Ukrainian Military Medical Academy.

Received: 19.05.2023

Advance Access Published: June, 2023

© M. Badiuk, I. Pasko, V. Solyarik, 2023

¹⁵Pasko I. V. "Metodolohichni problemy stvorennia muzeiu viiskovoi medytsyny Ukrainy" [Methodological problems of creating a museum of military medicine of Ukraine], *Viiskova medytsyna Ukrainy* [Military Medicine of Ukraine], 2001, Vol.1, N 2, P. 95–99 [in Ukrainian].

Рис. 12. Начальник УВМА генерал-майор медичної служби Пасько В.В. доповнює розповідь екскурсовода під час відвідування Національного військово-історичного музею України. Київ, 1999 р.

Рис. 13. Під час екскурсії групи науково-педагогічних працівників та слухачів УВМА до Аптеки-музею на Подолі. Київ, 1999 р.

Рис. 14. Під час екскурсії у Київському меморіальному будинку-музеї М.О. Булгакова. Київ, 1999 р.

Рис. 15. Заняття з групою офіцерів оперативно-тактичного рівня з навчальної дисципліни “Історія військової медицини” в Національному військово-історичному музеї України проводить доцент І.В. Пасько. Київ, 2017 р.

Рис. 16. Заняття з групою офіцерів оперативно-тактичного рівня з навчальної дисципліни “Історія військової медицини” в Аптеці-музеї на Подолі проводить доцент І.В. Пасько. Київ, жовтень 2021 р.